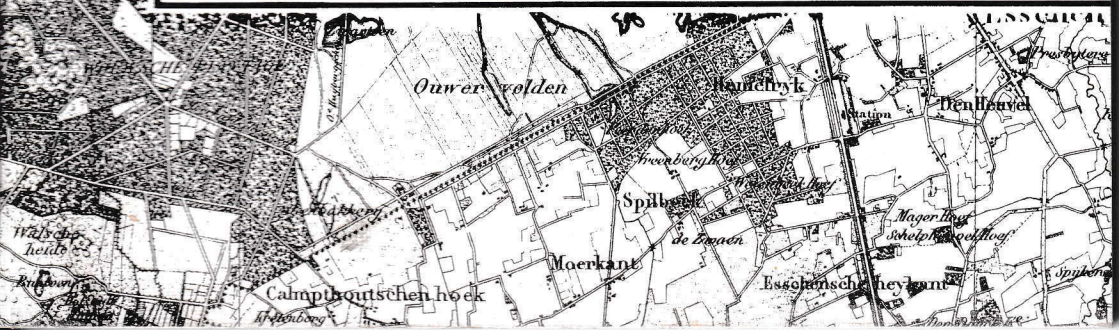

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

2 - '92

Genealogen speuren

Onder deze titel start de redactie een nieuwe rubriek, waarbij zij de lezers van dit blad uitnodigt om ook zelf bijdragen te leveren. Om de bedoeling uiteen te zetten, hebben we zelf bij wijze van voorbeeld onze eigen kwartierstaten als start gekozen. Het gaat dus om verhalen en gegevens over (voornamelijk) Wouwse voorouders, aangevuld met foto's, documenten e.d.

Leest U onderstaande bijdrage eens op Uw gemak door, zodat U begrijpt wat onze bedoeling is. Wij zullen de brievenbus in de komende maanden in de gaten houden!

In deze eerste aflevering het verhaal van de familie HERMANS, oorspronkelijk afkomstig uit Westerloo en via Oudenbosch naar Wouw gekomen. Vanaf 1832 hebben leden van de familie Hermans in de gemeente gewoond.

Er is gekozen voor een verhalende vorm om het voor iedereen leesbaar te maken.

I. STAMVADER JOANNES HERMANS.

Op 2 mei 1741 trouwde in Herselt (nu gelegen in België.) in de Sint Servatiuskerk Joannes Hermans met Anna Cauberghs. Dat gebeurde voor pastoor Otgens met als getuigen Joannes Laermans en Martinus Cauberghs. 1) Herselt is een dorp in de gemeente Westerloo in de Belgische Kempen op de lijn Tilburg-Turnhout-Leuven. Over de geboortedatum van Joannes Hermans is nog niets bekend, maar we mogen aannemen dat die in elk geval voor 1721 ligt. Z'n geboorteplaats was Blijenberg, 'n gehucht in de gemeente Westerloo. Hetzelfde geldt voor de geboortedatum van Anna Cauberghs.

Kinderen.

Het echtpaar kreeg twee kinderen. Op 5 november 1743 werd Isabella Hermans geboren in Herselt en vijf jaar later Joannes Baptista Hermans (zie II). Hij zag het levenslicht op 11 maart 1748. Zijn doopheffers in de Sint Servatiuskerk waren Jan Ruts 2) en Elisabeth Laveren.

In de marge van 't doopboek maakt de pastoor of kapelaan de opmerking 'Visp'. Dit zou er op kunnen duiden dat het echtpaar in Vispoel woonde, een gehucht in de gemeente Westerlo.

Op 25 februari 1752 overleed 'Anna Cauwenbergs' in Westerlo. Ze werd daar op de begraafplaats ter aarde besteld en Jan bleef met de kinderen achter.

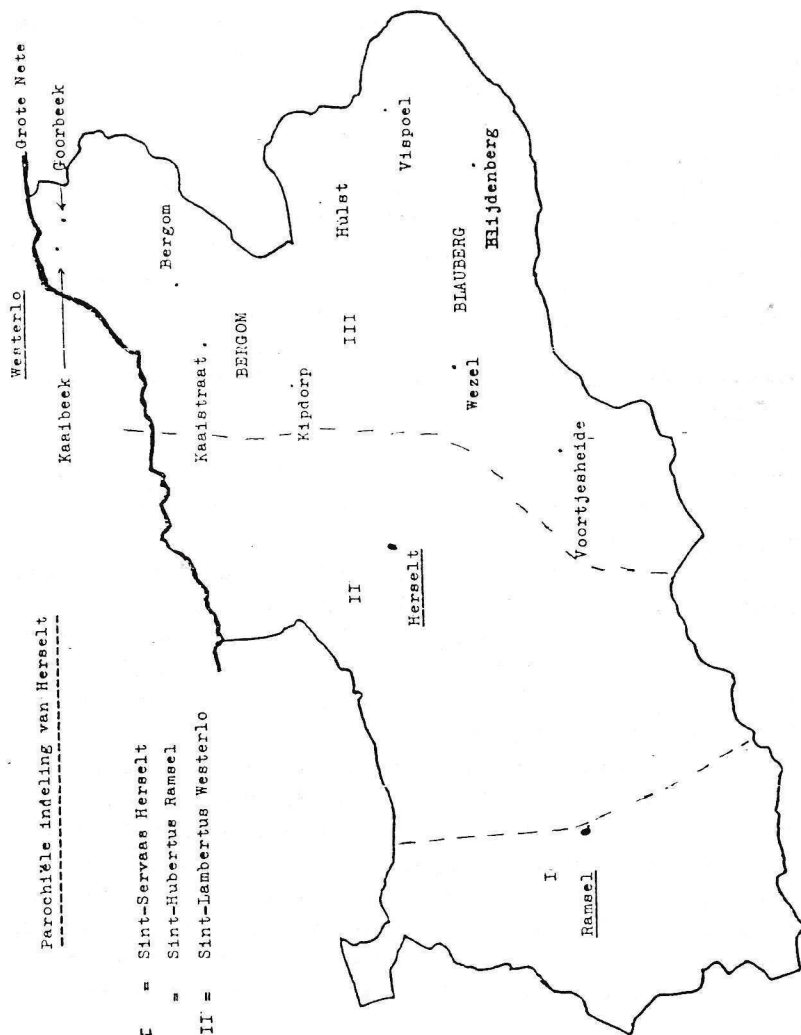
Tweede huwelijk.

Al zeer kort daarna, op 1 augustus 1752, trouwt Jan opnieuw, nu met Ida Pauwels. Getuigen bij dit huwelijk waren Joannes Pauwels en Adrianus Marien.

Ook zij kregen twee kinderen. Op 29 april 1753 werd Henricus Hermans geboren en op 28 mei 1755 Adriana Hermans. Vader Jan was twee maanden eerder inmiddels gestorven. Jan Hermans moet 't beslist niet gemakkelijk gehad hebben. Over zijn beroep is ons niets bekend. Wel hebben we wat gegevens uit de volkstelling van januari 1755 in Herselt. In folio 140R vinden we de rubriek: *"Die leven van aalmoezen of de tafel van de H.Geest"*. Daaronder vinden we *"Hermans Jan, Ida Pauwels zijn vrouw en 2 kinderen: Hermans Jan 6 jaar oud en Hermans Henricus 2 jaar oud"*. Isabella staat niet vermeld en dat kan alleen maar betekenen dat ze op jonge leeftijd gestorven is. Wel staat Jan uit het eerste huwelijk er bij. En deze Jan moeten we verder volgen, want hij vertrekt later richting West-Brabant en zorgt er voor dat de familie Hermans bleef voortbestaan.

Parochiële indeling van Herselt

- II = Sint-Servaas Herselt
 I = Sint-Hubertus Ramsel
 III = Sint-Lambertus Westerlo

Kaartje met daarop de parochiële indeling van Herselt. Blijdenberg en Vispoel staan op deze kaart als aparte gehuchten vermeld. (Uit heemkundig tijdschrift Westerlo)

Overleden.

Op 2 april 1755 overleed Jan Hermans, de man van Ida Pauwels. Zij kreeg op 28 mei van dat jaar nog een dochter en met drie kleine kinderen, waarvan één uit het vorige huwelijk van haar man, bleef ze achter. Uit het begraafboek van Westerlo komen we nog wat extra informatie te weten, want Joannes Hermans was volgens de pastoor afkomstig uit Blijenberg. Blijenberg of Blijdenberg is een gehucht binnen de gemeente Westerlo (zie kaartje). Jan werd op het kerkhof begraven en er werd een gezongen mis gedaan. We maken nu een flinke stap in de historie, want hoe het zoon Jan is vergaan en hoe hij naar West-Brabant kwam is (nog) niet bekend.

II. JOANNES HERMANS (1748-1804) EN PETRONILLA HAGENS (1762-1826).

Joannes Hermans (Jan), (geboren Herselt, 11 maart 1748), trok van Westerlo naar Oudenbosch. Over het hoe en waarom is (nog) niets bekend.

In Oudenbosch ontmoette hij Petronilla Hagens (geboren Oudenbosch, 17 maart 1762). Jan Hermans moet toen al enige tijd in Oudenbosch gewoond hebben, want in de ondertrouwakte werd aangetekend dat hij in Oudenbosch woonde. Het echtpaar ging op 12 april 1783 in ondertrouw en op 24 april trouwden ze.

Volgens de dominee, want de trouwakte werd ingeschreven in het Trouwboek van de Nederduits Hervormde gemeente, kwam Jan Hermans uit *'Westloo in de Brabantse Kempen'*. Hij was ouderloos en meerderjarig. Petronilla Hagens was eveneens ouderloos, maar van haar schreef de dominee *'...en haar zelfs meester...'* De inschrijving bij de dominee was voor die tijd niets bijzonders, want er moest of voor de dominee, of voor de schepenbank worden getrouwd.

Jan was er snel bij, want krap twee maanden na zijn ondertrouw, werd zijn eerste dochter geboren. Op 8 juni 1783 werd Anna in Oudenbosch gedoopt. De pastoor schreef in het doopboek dat zij een dochter was van joannes

HERREMANS!

Vanaf die tijd worden regelmatig kinderen geboren. In totaal kreeg het echtpaar elf kinderen, terwijl vijf jaar na het overlijden van Jan Hermans, zijn vrouw nog een (onwettig) kind kreeg.

De volgende kinderen werden geboren:

1. Anna	Oudenbosch,	8 juni 1783
2. Helena	Oudenbosch,	4 mei 1785
3. Maria	Oudenbosch,	26 april 1787
4. Josina	Oudenbosch,	4 september 1788
5. Joannes (zie III)	Oudenbosch,	27 augustus 1790
6. Petronilla	Oudenbosch,	12 oktober 1792
7. Adrianus	Oudenbosch,	24 juli 1794
8. Wilhelmus	Oudenbosch,	9 juni 1796
9. Cornelius	Oudenbosch,	20 oktober 1798
10. Maria Catharina	Oudenbosch,	1 maart 1801
11. Hubertus	Oudenbosch,	2 april 1804
12. Petrus (Hagens)	Oudenbosch,	18 november 1809.

Dit laatste kind werd vijf jaar na het overlijden van Jan geboren. In het doopboek is geen vader vermeld. Hij kreeg later de achternaam van moeder, want toen hij in 1836 trouwde, heette hij Petrus Hagens.

Gestorven.

De kinderen bleven waarschijnlijk allemaal in leven, want in 't begraafboek van Oudenbosch zijn geen overlijdens vermeld.

Op 28 november 1804 overleed Jan Hermans op de leeftijd van, zoals de pastoor in het begraafboek schreef 'ongeveer 50 jaar'.

Omdat het echtpaar Hermans het waarschijnlijk niet al te breed had met die vele kinderen, werd er een eenvoudige mis gedaan.

Zijn vrouw, Pieterella Hagens, overleed op 28 december 1826 in Oudenbosch. Zij woonde toen in het huis nr.302 in Oudenbosch en wordt vermeld als dochter van Josephus Hagens en Maria Corsmit.

III. JOANNES HERMANS (1790-1851) EN ADRIANA CLAESSENS (1795-1859).

Joannes Hermans (Jan) (geboren Oudenbosch 27 augustus 1790), was het vijfde kind uit het gezin. Hij woonde in de periode 1824-1826 al in Wouw, want in 't wijkregister staat hij ingeschreven als bewoner van huis nummer 116. Dat moet de woning Bergsestraat 45 geweest zijn, de oude pastorie, want hoofdbewoner was daar pastoor Dominicus Boijen. Jan Hermans (of Herremans) wordt vermeld als 'dienstknecht'. Met zijn leeftijd werd het ook niet erg nauw genomen, want hij was in de periode 1824-1826 volgens het wijkregister 31 jaar.

Op 19 maart 1832 trouwde Jan Hermans met Adriana Claessens (geboren Wouw, 27 augustus 1795). Zij was een dochter van Gielhelmus Claessens en Anna Maria van Montfoort. Het is natuurlijk heel toevallig dat Jan en Adriana op precies dezelfde dag jarig waren!

Hij was toen ze trouwden al 41 jaar en zijn vrouw 36. Adriana Claessens kon niet schrijven, want zij verklaarde haar huwelijksakte niet te kunnen tekenen, omdat ze de schrijfkunst niet machtig was. Ook het schrijfwerk van Jan was niet uitzonderlijk, want in 'n beverig handschrift tekende hij zijn huwelijksakte met: J. Here-mans!

Kinderen.

Uit het huwelijk werden vier kinderen geboren:

1. Johanna Maria	Wouw, 17 februari 1834
2. Johannes Franciscus	Wouw, 30 januari 1836
3. Wilhelmus	Wouw, 9 maart 1838
	Overleden op 15 april 1838
4. Petrus (zie IV)	Wouw, 6 mei 1839.

Van de vier bleven er dus drie in leven, want de tweede zoon overleed toen hij iets meer dan een maand oud was. Jan Hermans ging na zijn huwelijk in wijk A73a wonen. Hij moet het inmiddels ook wat beter hebben gekregen als zijn ouders en grootouders, want in het wijkregister van 1837/1840 worden hij, zijn vrouw en zijn twee oudste

kinderen vermeld. Maar bovendien Elisabeth Augustijn (13 jaar) geboren in Oud Gastel als dienstbode.

Congregatie.

Jan ging zich ook met het verenigingsleven bezig houden. Hij werd in 1828 ingeschreven als lid van de congregatie van St.Cecilia in de Lambertusparochie. In een speciaal boek dat berust in het kerkarchief werden de inkomsten en uitgaven van de jaarlijkse teeravonden bijgehouden. Jan had het beroep van hovenier of tuinier aangenomen, want bij de geboorte van zijn kinderen, gaf hij dat beroep op.

Op de jaarlijkse teeravonden leverde hij ook 'potagie' en 'groentens'.

Zo lezen we in het kasboek in 1833 aan de uitgaven-kant: *"Aan Jan Hermans voor mostaard, peren, zout, Brand en Kamerhuur....f 2,75"*.

Later was Jan actief als vaste getuige bij huwelijken. Regelmatig vinden we hem terug als ondertekenaar van de gemeentelijke akten.

Overleden.

Op 17 januari 1851 overleed Jan Hermans 's middags om half vier op zestigjarige leeftijd.

Zijn vrouw Adriana Claassens stierf op 7 oktober 1859 op 64-jarige leeftijd. Zij werd bij haar overlijden vermeld als winkelierster. Zij stierf 's morgens om half vier.

Bergse Tak.

De kinderen bleven voorlopig in Wouw wonen. Johannes Franciscus vertrok op 14 mei 1860 naar Maison sur Seine in Frankrijk. Maar op 14 september 1860 werd hij opnieuw ingeschreven in het wijkregister. Wat hij in Frankrijk ging doen, is niet duidelijk.

Op 26 mei 1869 trouwde hij met Johanna Raaijmakers. Het echtpaar dat zeven kinderen zou krijgen, verhuisde op 13 april 1876 naar Bergen op Zoom. Op dat moment waren er

nog drie van de vier kinderen in leven. In Bergen op Zoom werden er nog drie geboren. Deze kinderen zorgden voor de 'Bergse tak' van de familie Hermans. Johanna Maria (Marie) en Petrus (Piet) bleven in Wouw wonen en vooral Maria zorgde voor nogal wat opschudding in het dorp.

IV. PETRUS HERMANS (1839-1912) EN JOHANNA STOK (1844-1918).

Petrus Hermans (Piet) (geboren Wouw, 6 mei 1839 om drie uur 's morgens in het huis Wijk A73), was het vierde kind uit het gezin. Hij woonde tot de dood van zijn moeder bij haar in en vertrok evenals zijn broer Johannes Franciscus naar Bergen op Zoom. Op 23 december 1862 kwam hij, zoals uit het wijkregister blijkt, terug uit Bergen op Zoom. Hij nam het 'bijbaantje' van zijn vader over als vaste getuige bij huwelijksssluitingen. Daarbij gaf hij steeds als zijn beroep op 'tuinier' en 'hove-nier'.

Huwelijk.

Op 3 november 1868 trouwde hij in Wouw met Johanna Stok (geboren Steenberg, 3 juni 1844). Zij was een dochter van Johannes Stok en Anna Cornelia Mens. In de huwelijksakte schrijft de ambtenaar van de burgerlijke stand dat de moeder van Petrus Hermans Klaassens heette. Maar Petrus verklaarde dat haar naam ook als Claassen en Claassens wordt geschreven. De vrouw van Petrus Hermans, blijkt niet te kunnen schrijven, reden waarom ze ook de huwelijksakte niet ondertekent.

Kinderen.

Het echtpaar kreeg liefst 12 kinderen, maar Petrus en Johanna hebben acht maal hun verdriet moeten delen om het overlijden van weer een van hun kinderen. Veel plezier zal er daar in de Nieuwstraat niet beleefd zijn. De volgende kinderen werden geboren:

1. Adriana	Wouw, 27 januari 1870
2. Johanna Maria	Wouw, 1 april 1871
3. Petronella	Wouw, 19 mei 1872
overleden 1 juli 1872
4. Johannes Franciscus	Wouw, 1 mei 1873
overleden 7 augustus 1873
5. Johannes Adrianus	Wouw, 4 juli 1874
overleden 8 juni 1875
6. Johannes (zie V)	Wouw, 4 november 1875
7. Adrianus	Wouw, 16 februari 1878
overleden 18 februari 1878
8. Johanna Antonia	Wouw, 26 juli 1879
overleden 11 mei 1880
9. Adrianus Franciscus	Wouw, 22 januari 1881
10. Johanna	Wouw, 15 juli 1882
overleden 9 september 1882
11. Antonius	Wouw, 19 november 1883
overleden 20 december 1883
12. Cornelia	Wouw, 6 januari 1886
overleden 11 november 1886.

Woning.

Petrus Hermans woonde jarenlang in de woning A 92 in de Nieuwstraat. Hij had die in erfpacht van Cornelis Jacobus Sandeling, RC priester in Wouw. In 1877 kocht hij deze woning (sectie L nr.107; huis en erf 65 ca.). In 1883 kocht hij van Marijn Moerings, werkman in Wouw een stuk grond (Dorp sectie L nr.642; tuin 97 ca.). Petrus bouwde zijn bezittingen langzaam verder uit. Op 13 november 1903 kocht hij een huis met twee schuren aan de Nieuwstraat van de weduwe Coppens-Goetstouwers voor 'n bedrag van f 2.200,-. Amper een maand later diende hij bij de gemeente Wouw een verzoek in om de schuur naast de woning te verbouwen tot 2 woonhuizen. Eén met een oppervlakte van 45 vierkante meter en één met een oppervlakte van 26 vierkante meter. Tussen beide woningen bleef een (overdekte) gang. Later werd een derde woning in deze 'schuur' gemaakt.

Slagerij.

Tot nu toe waren de leden van de familie Hermans steeds als tuinier werkzaam geweest. Maar in 1892 kwam daar verandering in. Op 28 oktober 1892 diende Petrus Hermans bij de gemeente Wouw een aanvraag in om
"...eene slachterij op te mogen richten in de bergplaats zijner woning, staande in de Nieuwstraat alhier wijk A no. 113..."

Bij de aanvraag zat 'n tekening van de woning met daarachter een slacht- en bergplaats. In de beschrijving van de nieuwe slagerij schrijft Petrus:

"De slachtplaats is geheel in steen opgetrokken en wordt begrensd ten Noorden aan eigendom van den verzoeker, ten weste aan dien van M.Moerings, ten zuiden aan de Nieuwstraat en ten Oosten aan eigendom van de weduwe P.Konings. Het slachten geschiedt met de hand; het bloed wordt voorloopig verzameld in een putje in de slachtplaats, om daarna met den afval op de mestvaalt te worden geborgen, behoorlijk met zand of mest gedekt. Binnen den kring van 200 meters bevinden zich geene gebouwen of lokalen bestemd tot ziekenverpleging, uitoefening der openbare eeredienst of van scholen."

Op 29 oktober 1892 maken B en W de voorgenomen oprichting van een slagerij bekend. En omdat niemand bezwaar indiende, wordt op 12 november 1892 toestemming verleend.

Overleden.

Op 1 november 1912 overlijdt Petrus Hermans in Wouw. Als beroep wordt dan opgegeven: spekslager. Hij stierf om elf uur in de voormiddag en de dokter gaf als doodsoorzaak op Apoplexia cerebri (= hersenbloeding).

Johanna Stok overleed op 1 juli 1918 in Wouw. Zij stierf om 10 uur in de voormiddag. Op 1 april van haar sterfjaar had ze nog de verdeling van haar goederen onder de vier kinderen die in leven bleven geregeld, waarbij Jan Hermans het huis voor in de Nieuwstraat kreeg en zij levenslang vruchtgebruik van de woning en grond bedong.

Een foto uit 1912. Van links naar rechts: Johanna Stok (geb. Steenberghe 3 juni 1844; overl. Wouw, 1 juli 1918), Adrianus Franciscus Hermans (geb. Wouw, 22 januari 1881), Adriana Hermans (geb. Wouw, 27 januari 1870; overl. Wouw 25 november 1948) (coll. René Hermans)

Lang heeft ze daar echter geen plezier meer van gehad.

FAMILIE-SCHANDAAL.

In 1875, 'n jaar of zeven nadat Petrus getrouwd was, speelde zich een 'schandaal' af, waarbij zijn zuster Johanna Maria (roepnaam Maria) betrokken was en waarvan ook Petrus en zijn broer Franciscus de gevolgen ondervonden moeten hebben.

Op 12 juli 1875 schrijft de officier van de Arrondissementsrechtbank in Breda aan burgemeester Daverveldt van de gemeente Wouw een brief. Hij vraagt daarin informatie omdat veldwachter Lebeau ontslag heeft aangevraagd. De officier wil meer weten over de gedragingen van de veldwachter en met name wat er tussen hem en Maria Hermans heeft plaats gevonden een maand geleden in een korenveld.

Burgemeester Daverveldt klimt in de pen en schrijft een brief van vijf kantjes waarin hij haarfijn uitlegt wat er allemaal tussen Maria Hermans en veldwachter Lebeau heeft plaatsgevonden.

Huisvriend.

Uit die brief hieronder enkele citaten:

"Het is in deze gemeente van algemeene bekendheid dat den veldwachter Lebeau een groot aantal jaren de huisvriend is geweest van de familie Hermans alhier, bestaande uit twee broeders en eene zuster, de laatste genaamd Maria Hermans en een winkelnering uitoefende. De broeders zijn sedert een zevental jaren gehuwd en in een ander huis woonachtig, des niet tegenstaande is Lebeau met zijn bezoeken bij gemelde vrouwspersoon voortgegaan niet inziende dat zulks voor een politiebeambte, gehuwde man en vader weinig pastte."

Maria Hermans had een woning gehuurd van mejuffrouw Van den Elsacker. Die dreigde Maria Hermans uit haar huis te zetten als ze de veldwachter bleef ontvangen. Dat dreigement voerde ze ook daadwerkelijk uit.

Ook de vader van de burgemeester had meer dan eens de

veldwachter verboden om contact te houden. En de burgemeester zelf had nu eens met harde, dan met zachte hand de veldwachter op het juiste pas willen zetten, maar alle pogingen faalden.

Korenveld.

De affaire in het korenveld beschrijft de burgemeester even verderop:

"Woensdag den 9e juny dus drie dagen nadat vrouw Lebeau haren man bij Maria Hermans gezien had, ging laatstgemelde des middags te twaalf ure naar Rosendaal. Op een afstand van tien minuten van het dorp Wouw werd zij op dien tijd met Lebeau door de vrouw van Johannes van Osta, arbeidster alhier, gevonden in een zoogenaamd korenveld naar gissing dertig passen verwijderd van den publieken voetpad welke zij had te passeren, zij staande en Lebeau liggende op den grond."

Voor Maria Hermans hadden de verhalen die over haar in het dorp de ronde deden nare gevolgen, want maar weinig mensen kwamen iets in haar winkel kopen. De burgemeester schrijft hierover:

"Zij zag wel in dat zij in het vervolg niet meer in staat zou zijn haar brood te verdienen, en besloot dus hare hand te schenken aan een winkelier in Rosendaal, een weduwnaar met zes kinderen, die sedert een paar maanden aanzoek bij haar had gedaan, en die te Rosendaal even ongunstig bekend staat als zij te Wouw."

Met deze weduwnaar, Anthonij Gabrieëls, trad Maria Hermans ook daadwerkelijk in het huwelijk.

Hoerebed.

En dan beschrijft burgemeester Daverveldt op 'n smake-lijke manier wat er gebeurde bij de verkoop van haar inboedel en de (humor) die Petrus Hermans, de jongste broer van Maria toch wel had.

"Gepasseerde zaterdag heeft zij haar inboedel publiek verkocht, toen haar bed gepresenteerd werd, zeide haar

Het gezin van Johanna Maria Hermans te Tilburg. Van links naar rechts: Cato Severijnen, Adrianus Severijnen, Johanna Cornelia Severijnen, Johanna Maria Hermans, Adriana Maria Severijnen. (coll. René Hermans)

4
jongste broeder, ten aanhoor van vele personen, daar gaat het HOEREBED."

Uit de brief van de burgemeester komen we ook te weten dat Maria Hermans een klein mager en alles behalve knap persoontje is. De burgemeester gaat daarna uitvoerig in op de persoon van de veldwachter en de manier waarop hij als veldwachter heeft gewerkt.

En dat Lebeau nog niets is verbeterd, ondanks dat Maria Hermans inmiddels is getrouwd, bewijst hij in het slot van zijn brief:

"...dit aan enige ingezetenen verhaald, zeide een hunner, die wel wist wat een karakterloze kerel hij is, maar Lebeau, als ge nu eens met Mieke Hermans, toen reeds de bruid, kon omspringen, zoudt ge het dan niet doen? Waarop hij antwoordde ja waarachtig wel."

DE KINDEREN VAN PETRUS HERMANS.

Het echtpaar Petrus Hermans en Johanna Stok had twaalf kinderen. Daarvan bleven er slechts vier in leven.

Dat waren Jaan (Adriana * Wouw, 27 januari 1870), Mie (Johanna Maria * Wouw, 1 april 1871), Jan (Johannes * Wouw, 4 november 1875) en Janus (Adrianus Franciscus * Wouw, 22 januari 1881).

Jaan Hermans.

Jaan trouwde niet en woonde in de Nieuwstraat in het huis naast haar broer Janus. Die hele rij huizen was van de familie Hermans. Jaan was 'scupuleus', ze was altijd bang om iets verkeerd te doen. Als ze te communie moest, spoelde ze wel twintig keer haar mond. Als iemand een deurkruk aangeraakt had, ging ze die onmiddellijk weer schoonmaken. Ze zou ook een echte mannenhaatster geweest zijn. In "'t Veld" had ze ook een stukje grond. Daar stonden aardbeien. Die ging ze in de zomer plukken en dan moest een van de nichtjes op het huis komen passen. De aardbeien waren niet voor eigen gebruik, maar ze verkocht ze aan vaste klanten. Nichtje Jeanne Hermans moest op zaterdag altijd haar huis oppoetsen. Rond de

41

kachel was 't dan één grote vetpot, want daar stond ze voor Janus spek te bakken. Werken liet ze aan een ander over, want voor een kwartje in de week had ze alles gedaan. Kapelaan Ooninckx, de latere pastoor van Heerle, kwam vaak bij haar op bezoek. Hij zou er in de loop van de jaren heel wat geld 'weggesleept' hebben voor de kerk, zo wil het verhaal. Jaan ging bijna elke dag naar de kerk. Tegen acht uur kwam ze dan langs Jan Hermans voor in de Nieuwstraat. Daar ging ze dan koffie drinken. Op 5 november 1948 is ze in Wouw overleden.

Mie Hermans.

Mie Hermans was dienstbode bij de directeur van 't postkantoor in Roosendaal. Die werd overgeplaatst naar Tilburg. Daar leerde ze Adrianus Severeijnen kennen, met wie ze ook trouwde (getr. Tilburg 14 mei 1902). Ook hij werkte bij de post en had een redelijk goed inkomen. Zo kwam het ook dat het gezin van Jan Hermans in Wouw nogal eens wat kleren kreeg. Omdat er echter alleen meisjes in het gezin Severeijnen waren, waren alleen de Wouwse nichtjes er goed mee! Mie bleef in Tilburg wonen en had drie kinderen: Anna (Johanna Cornelia * Tilburg, 15 januari 1906), To (Catharina Maria * Tilburg, 15 juni 1907) en Zus (Adriana Maria * Tilburg, 5 april 1913). Anna werd non en was generaal overste van de congregatie in Nederlands Indië.

Janus Hermans.

Janus (Adrianus Franciscus) Hermans trouwde op 11 oktober 1934 in Wouw met Elisabeth Goossens. Janus werd door zijn broer Jan altijd 'Den nonkel' genoemd. Janus en Bet woonden in de Nieuwstraat op nummer 34. Ze hadden geen kinderen. Janus was 'de clown' van de familie. Hij moet volgens de verhalen veel weg gehad hebben van Toon Hermans, zowel van gezicht als van manier van doen. Hij was een humoristisch man, die plezier had in het leven en er ook warmpjes bij zat. Elke zondag kregen verschillende van zijn neven en nichten 2 cent van hem. Hij was

al 53 toen hij trouwde met Bet Goossens die zelf 44 was, Janus had in z'n woning in de Nieuwstraat (A 77) 'n slagerswinkel. Daar verkocht hij zowel rund- als varkensvlees. Toen Jan op Nieuwstraat 1 (toen nog A 125) voor zichzelf begon, mocht hij alleen maar varkensvlees verkopen!

Huwelijksadvertentie.

Voor Janus Bet Goossens leerde kennen, had hij al eens een huwelijksadvertentie in de krant geplaatst. Daar kwam iemand uit Amsterdam op af met de naam Betje. Het is echter nooit iets geworden tussen die twee. Bet Goossens kwam van café Den Hil. Daar kwam Janus vaak, want hij lustte hem nogal. In dat café is hij ook 'met een tietenring getrouwd' met Bet. Later gebeurde dat officieel in de kerk en op het gemeentehuis. Toen Janus trouwde verhuisde Jaan naar de woning naast het ouderlijk huis. In 't ouderlijk huis was ook een slagerswinkel. Daar hing altijd een schilderij van een slager aan het werk. Later ging dat naar Nieuwstraat 1 waar hij jaren in de winkel hing. Hij werd zelfs met de inventaris meeverkocht aan Piet Hermans, waarbij het schilderij apart werd vermeld. Janus was ook noodslachter van de gemeente Wouw vanaf 1 april 1928. Die noodslachtingen vonden plaats in de 'oude school' aan de Bergsestraat. Zodra een beest of varken geslacht was, trok Kiske Heijnen met de bel door het dorp om aan de bevolking te laten weten dat ze 'op ut slachthuis' terecht konden voor vlees tegen f 0,35 per pond! Na de oorlog stopte Janus met zijn slagerswinkel.

Borreltje.

Janus was een korte dikzak, die van goed eten hield. Dat hij niet vies was van een borreltje, bleek op een keer toen hij samen met Jan Laureijssen op bedevaart was gegaan naar Den Briel. Beiden kwamen goed in de olie terug thuis! De bijnaam van Janus was 'Knorreke' terwijl ook 'Correke' wordt genoemd als zijn bijnaam. Bijnamen

waren toen heel gewoon: Jan Kus (Jan Laureijssen), de Rat (Van Gaans), de artiest of Flokske (Januske Borg-houts) en de Tiest (Miel Laureijssen).

Hondje.

Hij moet destijds ook 'n hondje hebben gehad, een takshondje dat niet gemakkelijk was. Ook Piet Hermans, zijn vader, had een hondje. Daarover stond op 14 december 1902 het volgende bericht in De Grondwet:

Wouw, 11 dec. Toen donderdagmiddag den landbouwerszoon Chr.Quick in de Spellestraat met paard en kar uitreed, begon het dier in de Waterstraat te steigeren, zoodat hij het niet verder meer kon krijgen. Daarop reed hij terug naar 't dorp. In de Nieuwstraat gekomen, schrok het rennende paard van den hond van den slager P.H., draaide om en kwamen paard en bereider op de keien terecht.

Het woord "bereider" staat zo ook in het krantebericht, geen slimme journalist dus.

't Veld.

In de Waterstraat lag een stuk grond waar de familie Hermans op tuinierde. Dat was in 1904 aangekocht door Jan, Janus en Jaan. In 1935 besloten ze om het stuk grond te verdelen. Jan en Janus kregen elk een stuk en Jaan kreeg geld van de beide broers om haar uit te kopen. In 1950 werd een deel aan de gemeente verkocht, waarbij als voorwaarde werd gesteld dat de verplaatsing van het schuurtje van de beide broers zou gebeuren op kosten van de gemeente Wouw. De schuur op het perceel was voor de helft van Jan en de andere helft van Janus. Bij de schuur had Janus een hele grote dorsmachine staan ('de duskas'). Er lag ook een hoop hout (de mustert). Daaronder was in de oorlog de radio van de familie Hermans verborgen. Janus had op een deel van zijn perceel ook een boomgaard staan. Jan bracht veel van zijn vrije tijd hier door. Niet alleen om te werken, maar ook om te 'buurten'. Vaak zat hij uren op zijn

41

kruiwagen te praten met 'Allee za'k mar zegge' (Janus Luijkx). Toen Jan overleed, kreeg elk van zijn kinderen een reep grond van zijn gedeelte. De gemeente Wouw had later de hele hoek grond nodig. Eerst werd een bedrag van één gulden per vierkante meter geboden, later werd dat een rijksdaalder en toen de zaak onteigend werd, ontvingen de eigenaren een bedrag van f 5,50 per vierkante meter. Nu ligt op de grond het tennispark van de gemeente Wouw.

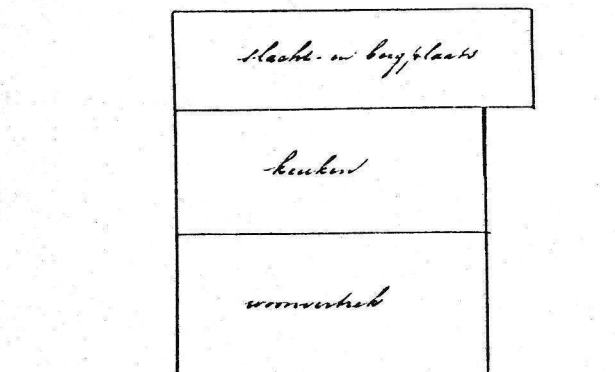
JOHANNES HERMANS (1875 - 1954) EN ADRIANA M.VERHOEVEN (1875 - 1938).

Johannes Hermans (geb.Wouw 4 november 1875 om elf uur 's morgens in wijk A 93) trouwde op 27 mei 1908 in Wouw met Adriana Maria Verhoeven (geb.Vroenhout 21 mei 1875). Ze kregen negen kinderen. Zeven daarvan bleven in leven, twee Pietjes stierven op jonge leeftijd. De eerste na zeven maanden en de tweede binnen twee maanden. Pas het derde Pietje bleef in leven.

De volgende kinderen werden geboren:

1. Johanna Wilhelmina Wouw, 23 juni 1909
2. Adrianus Petrus Wouw, 9 oktober 1910
3. Wilhelmina Adriana Wouw, 31 mei 1912
4. Adriana Catharina Wouw, 23 oktober 1913
5. Petrus Jacobus Wouw, 26 augustus 1915
overleden 9 maart 1916
6. Maria Jacoba Wouw, 28 september 1916
7. Petrus Lambertus Wouw, 13 oktober 1917
overleden 9 december 1917
8. Catharina Maria Wouw, 8 december 1918
9. Petrus Marinus Wouw, 23 februari 1920

Adriana Verhoeven (Jaan) was een niet al te gemakkelijk mens. "We mochten niet veel en moesten altijd werken. De jongens waar we mee omgingen waren nooit goed genoeg", vertelde Jeanne Hermans (in haar jeugd heette ze ook Jaan). Janus was de lieveling van moeder. Als hij naar hotel 'De Kroon' ging, stopte ze hem altijd een gulden toe. In 1938 overleed Adriana Verhoeven aan leukemie (overl.Roosendaal, 11 juli 1938). Ze was daarvoor zelfs

Nieuwstraat.

*Behoort bij het nuytscheijde van Petrus Hermans, om
vergunning tot oprichting einer slachterij, ingediend aan
het Gemeentebestuur van Wouw, den 20 October 1892.
P. Hermans*

Tekening bij de aanvraag van Petrus Hermans om een slagerij te mogen beginnen
in 1892. (Arch. gemeente Wouw)

in Tilburg behandeld, maar dat mocht niet baten. Voor ze trouwde was ze een tijdlang als dienstmeisje bij dokter Van Aersen geweest. Ze leerde daar ook koken en daar heeft ze waarschijnlijk ook haar latere man Jan leren kennen. Ze was geboren op Vroenhout in de gemeente Roosendaal. Het was wel parochie Wouw en dus kwam de familie regelmatig in het dorp om de kerk te bezoeken. Haar vader was daar timmerman en ze woonden in de boerderij waar nu restaurant Vroenhout is gevestigd. Ze deed zowel het huishouden als de slagerswinkel. Dat ging op een heel andere manier dan tegenwoordig. In eerste instantie mocht er alleen varkensvlees verkocht worden omdat broer Janus het alleenrecht had op de verkoop van rundvlees.

Jan Hermans.

Jan was een serieuze mens, die altijd hard moest werken om voor zijn grote gezin de kost te verdienen. Hij verdiende de kost met zijn winkel, maar vooral met huisslachtingen. Die leverden f 1,50 per varken op. Soms slachtte hij er vier op een dag, dat leverde zes gulden op en voor die tijd was dat 'n fiks bedrag. Het schoonmaken gebeurde met stro of met warm water. Thuis werd altijd op woensdag geslacht. Omdat er nog geen koelmogelijkheden voor het vlees waren, werd het grootste deel op donderdag verkocht en het restant op vrijdag. Zijn vrouw Jaan maakte op woensdag ook de zult en bloedworst en een deel van het vlees ging in de kuip. Vooral het spek. Later kwam er een primitieve koelkast met ijsstaven. Die werden bij Potters gehaald en zorgden er voor dat het vlees wat langer goed kon blijven. Op zaterdag was de winkel altijd gesloten omdat er dan geen vlees meer was. Druk was het dus bijna nooit in de winkel op dagen dat er geen vers vlees was. Hooguit kwam er iemand om een droge worst, gerookt spek of droge ham. De maandag werd steeds gebruikt om het vlees 'uit te venten', zodat op woensdag al een groot deel van het varken dat nog geslacht moest worden, was verkocht. Dezelfde avond nog werd een deel al thuis bezorgd. Toen

de kinderen nog klein waren reed Jan wel eens met hen op de fiets naar Vroenhout, daar woonde de familie Verhoeven, zijn schoonfamilie.

Vrije tijd.

Zoals alle Hermansen kon Jan erg kwaad worden. Hij was maar een klein manneke, maar de meeste waren dan bang van hem. Het liefst zat hij in "'t Veld", een stuk land in het begin van de Waterstraat, waar hij tuinierde en waar alle groenten, aardappelen en noem maar op, vandaan kwamen. Vooral zijn aardbeien genoten bekendheid en vele kilo's verkocht hij daarvan. Als hij met zijn groenten thuis kwam, had hij die daar meestal al schoon gemaakt, zodat ze alleen nog maar gekookt behoeften te worden. In zijn vrije tijd ging Jan wel eens biljarten in het café van Marijntje van Tiggelen aan de overkant in de Nieuwstraat. Hij speelde daar ook met z'n latere schoonzoon Diks Joosen.

Oorlog.

Bekend is ook dat hij altijd warme handen had, zelfs als hij in de winter buiten aan het slachten was. In de oorlog verkocht hij vlees op 'bonnen'. Hij stond erom bekend dat hij altijd wat 'doorslag' gaf, 'n klein beetje extra. Dat betekende wel dat hij op een bepaald moment bonnen te kort had om aan nieuw vlees te komen. Dat loste hij, zij het met gevaar voor eigen leven, op. Hij had in De Biezen geslacht en met een trekwagen achter zijn fiets reed hij naar de boer waar hij geslacht had. Daar had hij 'zwart' een stuk van het varken gekocht. In het donker reed hij samen met zijn dochter An naar huis langs allerlei donkere binnenpaden. Zo kwamen ze op 't Kaaike. An werd vooruitgestuurd en die zag twee lichtjes achter in de Nieuwstraat. Als een haas werd de wagen de Nieuwstraat in gereden. De slachterijdeur ging open en in het donker werd gewacht tot alles voorbij was.

Foto uit 1923. Zittend van links naar rechts: Adriana Catharina Hermans (Jeanne), Catharina Johanna Hermans (An), Maria Jacoba Hermans (Rie), Petrus Marinus Hermans (Piet) en Johanna Wilhelmina Hermans (Jo).
 Staand achter de bank van links naar rechts: Adrianus Petrus Hermans (Janus) en Wilhelmina Adriana Hermans (Mien).
 (Coll. René Hermans)

Vrijen.

Toen de 'meiden' gingen vrijen en de jongens mee naar huis brachten zaten ze altijd in de voorkamer. Jaan was toen al dood en Jan ging dan naar bed, maar als het hem te lang duurde, begon hij met de beddeplank te rammelen en dat was een teken voor de jongens om naar huis te gaan.

Nieuwstraat 1.

De familie omschreef het huis in de Nieuwstraat als een mooi huis. Jan heeft daar voortdurend aan gebouwd en veranderd. Hij heeft er destijds ook de Franse kap op gezet en na de oorlog een nieuwe achtermuur. Voor dat het een woning met winkel werd, was het een woning met schuur. Het was toen eigendom van de weduwe Jac. Coppens (Jan Ko). Die was voerman en had 'lijnen' van Wouw naar Bergen op Zoom en van Wouw naar Roosendaal. Toen de weduwe verhuisde naar het huis van Couwenberg op de markt werd de woning met schuur in de Nieuwstraat verkocht. De juiste aankoopdatum van het pand door Piet Hermans, de vader van Jan is niet meer bekend. Op 1 april 1918 kreeg Jan bij een Extract van Deeling de woning van zijn moeder, onder vermelding dat zij het vruchtgenot had. De schuur is er nog lang geweest. Waar later de slachterij was, was dat schuurgedeelte dat door het hele huis liep. Aan de straatkant stonden twee openslaande mendeuren. Op de zolder daarboven sliep Janus. Aan de woning is altijd een winkel geweest. Vanuit de keuken kon men met een deur in de kelder komen. Die kelder was nogal vochtig en er stond een regenbak in. Er was ook een kuip voor vlees, een bak voor aardappelen en er stonden Keulse potten met witte kool, die gezouten was en uiteindelijk zuurkool werd. Door een andere deur kwam je op 'n opkamertje. Daar hebben Mien, Jo, Jeanne en Rie een tijdlang met vieren geslapen. Toen het huis van Piet Hermans was, woonde zijn vader Jan er jarenlang in. 't Opkamertje was zijn slaapkamer. Daar stond een groot tweepersoonsbed. Hij

bewaarde er een zak met zilveren guldens en rijksdaalders. Kleinzoon René mocht daar weleens mee spelen! Jan is er echter niet gestorven, want toen hij in 1954 een hersenbloeding kreeg, ging hij tijdelijk naar de familie Van Gaans in de Bergsestraat. Dat kwam omdat de vrouw van Piet elk moment kon bevallen. Jan is nooit meer in de Nieuwstraat teruggekeerd, want hij stierf op 9 november 1954. An sliep in de bedstee in de kamer. Volgens Jeanne had zij altijd een eigen kamertje, terwijl de rest een kamer moest delen.

Naaiatelier.

Precies boven het opkamertje was de naaikamer van Jeanne en Mien. Daar hebben ze heel wat kleding voor de Wouwenaren gemaakt. Een mantel maken kostte f4,50 en soms maakten ze er wel zeven in de week. Mien was bijzonder handig in het maken van mantels. "Wat die knipte paste altijd", merkte Jeanne in 1991 op, toen ze herinneringen ophaalde aan vroeger. Eerst hadden de zusters een handmachine, maar vader Jan maakte er een trapmachine van. Twee stonden er boven en de oude Pfaffmachine stond later in Oudenbosch op de zolder van de familie Havermans. De mensen die kleding wilden hebben brachten zelf de lappen stof. De maat werd genomen en later in de week konden ze komen om te passen. Het in elkaar zetten en afwerken was dan zo gebeurd. De winkel is er altijd geweest, al mocht Jan eerst alleen maar varkensvlees verkopen, omdat dit thuis zo afgesproken was.

Slachterij.

De slachterij werd later in de schuur ingebouwd. De mendeuren verdwenen en die werden gebruikt om een zolder in de schuur te maken. (Die deuren liggen er nu nog in!). In de binnenschuur stond een enorme kookketel waar onder gestookt kon worden. Die diende voor het koken van de was op maandag, maar als er geslacht was, werd er ook de bloedworst in gekookt en de zult! Naast die kookketel, die een doorsnede gehad moet hebben van zo'n 1,5

meter, stond de 'rookschouw'. Daarin werden hammen en stukken spek gehangen. Met behulp van houtkrullen werden die gerookt. De krullen werden aan gestoken en de deur van de schouw ging dicht. Die krullen gingen dan niet branden, maar omdat er heel weinig lucht bij kon komen, gingen ze smeulen en vooral hard roken. Het vlees werd daardoor 'gerookt' en kon lang goed gehouden worden. Achter het huis in de Nieuwstraat lag een waterput. Die was voor gezamenlijk gebruik van de families Hermans, Bals en de bewoners van het hoekpandje op de Markt.

Slachten.

Voor 't slachten werden de varkens bij een boer gehaald. Vaak bracht een boer zo'n varken thuis, maar als het werd gekocht bij een arbeidersgezin dat voor zichzelf een varken had gemest, maar ook een voor de verkoop, werd het varken opgehaald. Jan Hermans en later ook z'n zoon Piet, had daarvoor een kar achter zijn fiets gemaakt op luchtbanden. Aan die kar zat 'n trekstang met een oog. Dat werd bevestigd aan een pen aan het fietszadel. Op de kar kwam dan een 'krat' waar een varken in paste. Dat varken werd altijd 'met de kont' richting fiets gezet, want de beesten hadden de gewoonte om zo ver mogelijk naar achteren te kruipen. Stond de krat verkeerd om dan ging de berijder met fiets en al de lucht in.

Vleeskijken.

Het slachten op de woensdag was al een oude traditie. Op woensdag voor de kermis werd daar zelfs nog extra aandacht aan besteed in de vorm van 'vleeskijken'. In De Grondwet van 5 september 1929 lezen we over dit gebruik: *"In deze plaats bestaat sinds mensenheugenis een eigenaardig gebruik, het zgn 'vleeskijken'. Op woensdag voorafgaande aan de kermis wordt hier door de slaggers geslacht en is de hele dag de winkel gesloten, omdat men dan met de voorbereidende werkzaamheden bezig is. 's Avonds als de lichten aan zijn, komen de inwoners de*

Die 27 aug: 1790 natus est Baptis est
Joannes Petrus Legitimus per manus
ex Willelmo, et Johanne ille pergens hic nata
Indict: Martinus per manus et Jacobus per manus
manus que sola de manus

Inschrijving in het doopboek van Joannes Hermans. Oudenbosch, 27 augustus 1790. (DTB-collectie Rijksarchief Den Bosch)

slagerijen bezichtigen, waar het vlees, opgemaakt met groen en bloemen, vaak zelfs op komische wijze aangekleed, uitgestald hangt. Toch neemt het animo hier voor wel een beetje af, omdat de kermis vervroegd is en er dus nu nog niets op de Markt staat, terwijl vroeger het Marktpllein reeds volgebouwd was en tevens met de bezichtiging van de etalages bij de slagers een bezoek aan de werkzaamheden op de Markt gepaard ging. Toch is 't geval wel vermeldenswaard, zover ons bekend, omdat dit gebruik elders nergens bestaat."

Dit gebruik bleef tot in de jaren zestig bestaan. Toen werden complete schalen opgemaakt met kunstige vetversieringen waar Janus en Piet Hermans, de zonen van Jan, dagen aan bezig waren. Aan 't eind van de zestiger jaren is het gebruik helemaal verdwenen.

Hulp thuis.

Adriana Verhoeven had bij haar werk thuis altijd hulp. In de eerste jaren was dat Kee Maalderij die kwam helpen bij de was. Met een tobbe, plank en borstel maakte ze het wasgoed schoon. Ze kreeg daarvoor betaald, maar haar werk werd, toen ze niet meer kwam werken nog steeds gewaardeerd. An moest elke week van het varken een soeppot en wat zult naar vrouw Maalderij brengen die toen in een huisje op de Martel woonde achter de boerderij van Christ van Oers. Na Kee Maalderij kwam Mien Mies in de huishouding. Zij maakte de kinderen Hermans bang voor zigeuners. Zelf was ze daar ook als de dood voor. Jaan Hermans-Verhoeven had door die hulp niet zo heel veel te doen in de huishouding.

Pastoor Wolters.

Van pastoor Theo Wolters moest men in de familie Hermans niet veel hebben. Janus en Piet leverden toen ze zelf als slager in Wouw gevestigd waren, niet aan de pastorie. Dat had een diepere achtergrond.

Toen Jaan, hun moeder, in 1938 overleden was, werd ze op de begraafplaats aan de Doeldreef begraven. Marinus

Foto uit 1933. Van links naar rechts: Petrus Marinus Hermans, Wilhelmina Adriana Hermans, Johannes Hermans, Adrianus Petrus Hermans, Johanna Wilhelmina Hermans, Maria Jacoba Hermans, Adriana Maria Verhoeven, Adriana Catharina Hermans en Catharina Johanna Hermans (Coll. René Hermans).

Verhoeven, een van haar familieleden, was granietbewerker in Roosendaal. Hij zou een grafsteen maken. Die werd op het kerkhof geplaatst, maar toen pastoor Wolters op 't kerkhof kwam, was hij kwaad omdat de vaste grafmaker van de begraafplaats dat graf niet had mogen maken. Volgens Wolters waren de randen 1 cm te breed. Tegen Allerzielen, juist toen er veel mensen naar het kerkhof kwamen, liet hij het graf afbreken. Hij wilde daarmee een voorbeeld stellen. Daar was de familie natuurlijk verschrikkelijk kwaad over en er zullen de nodige 'godvers' over gevallen zijn. Vandaar dat er altijd een aversie tegen pastoor Wolters en alles wat met de kerk te maken had, is geweest.

Noten:

1. 1. De volkstelling van 1693 te Herselt vermeldt de naam "Van Cauwenbergh". Mogelijk zijn dit de ouders of grootouders van Anna.
2. Het doopregister 1732-1754 vermeldt: Ruts Jan (ex Herselt) x Van Dijck Catharina met 2 kinderen. Van Maria Catharina gedoopt te Westerlo op 2 april 1752 wordt als peter genoemd: Joannes Hermans. Naar alle waarschijnlijkheid onze stamvader die of familie of een goede bekende van de familie Ruts moet zijn geweest.

Wouw, maart 1991.

René Hermans.

Deze uitgave werd mede mogelijk
door de financiële steun van de
Drankencentrale "Wouw" B.V.

